

Hyväksytty YTR :n kokouksessa 13.12.2011

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän Matkailun teemaryhmän toimeksianto kaudella 2012-2014

Matkailun teemaryhmän rooli

Matkailun teemaryhmä on toiminut 17 vuotta. Se on vienyt maaseudun matkailuelinkeinon kehittämistyötä vuosi vuodelta systemaattisempaan suuntaan. Ohjelmallisuus ja pitkäjänteisyys ovat lisääntyneet kaikilla tasoilla vrt. mm valtakunnallisten OutdoorsFinland – ja kylämatkailuhankkeiden tulokset. Matkailu on suunnannäyttäjä maaseudun uudelle elinkeinolliselle roolille, palvelujen ja hyvinvoinnin maaseudulle.

Matkailun teemaryhmälle on muodostunut vahva rooli muuttuvassa matkailukentässä valtakunnallisena kehittämistyön ja voimavarojen yhteen sovittajana ja kehittämisprosessien jatkuvuuden turvaajana. Se toimii kansallisena maaseutumatkailun tiedonvälityksen solmukohtana. Teemaryhmä etsii jatkuvasti uusia, maaseudun matkailua tukevia signaaleja mm. eri strategioista ja ohjelmista ja jalostaa niitä käytännön kehittämistyötä suuntaamaan.

Matkailun mahdollisuuksista maaseudun elinkeinona ei vielä ole hyödynnetty kuin pieni osa. Joillakin alueilla matkailu on lähes ainoa vaihtoehto säilyttää alueen elinvoimaisuus. Harvaan asutulla maaseudulla matkailun kasvavat vetovoimatekijät - puhdas luonto, tila ja hiljaisuus - ja toimintaympäristö ovat myös parhaimmillaan. Matkailuelinkeinon vahvistamista maaseudulla on siis perusteltua jatkaa. Teemaryhmää tarvitaan edelleen tässä lisäämään ohjelmallisuutta, luomaan pitkäjänteisyyttä ja nivomaan yhteen paikallista, alueellisia ja valtakunnallista kehittämistyötä. Matkailun teemaryhmä vastaa osasta toimenpiteistä, joita tarvitaan yhteisen maaseutumatkailun vision saavuttamiseksi, ks. strategiset linjaukset asiakirjan lopusta.

Matkailun teemaryhmän tehtävät kaudella 2012-2014

1. Maaseudun matkailun kehittämisen koordinoiminen

Kilpailun kiristyminen sekä matkailu- ja maaseudun toimijoiden roolien muuttuminen edellyttävät paikallisten, alueellisten ja valtakunnallisten maaseutumatkailun kehittäjien ja toisaalta myös matkailun ja maaseudun kehittäjien työnjaon ja vastuiden selkeyttämistä sekä yhteistyön edelleen vahvistamista. Koska EU-ohjelmien kautta hyödynnettävät kehittämisresurssit ovat hajallaan alueilla, tarvitaan näiden integrointiin kansallista puolueetonta tahoja parhaan mahdollisen kehittämistuloksen saavuttamiseksi. Verkostomaisella toimintatavalla optimoidaan kehittämisen nopeus, kustannustehokkuus ja vaikuttavuus sekä synergia myös muun matkailun kehittämisen kanssa. Kehittäjien tietoisuus toistensa tehtävistä ja toiminnasta edesauttaa heitä hyödyntämään toistensa osaamista ja yhteisiä rajapintoja aiempaa tehokkaammin, hahmottamaan toimijakenttä kokonaisuudessaan ja itsensä sen osana, sekä arvioimaan alaa ja siihen liittyvää kehittämissympäristöä ammattimaisemmin.

Matkailun teemaryhmä

- vie maaseudun näkökulman yleiseen matkailun kehittämiseen ja tuo matkailun näkökulman maaseudun kehittämiseen eri hallinnonaloilla tiedottamalla, osallistumalla ohjelmatyöhön ja julkiseen keskusteluun.
- osallistuu Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän verkostomaiseen toimintaan liittyviin ohjelmien suunnittelu-, toimeenpano- ja seurantatehtäviin
- vahvistaa yhteistyötä maaseudun ja matkailun kehittäjätahojen välille edistämällä olemassa olevia yhteistyötapoja ja luomalla uusia sekä horisontaalisia että vertikaalisia yhteistyömuotoja mm. järjestämällä ja osallistumalla seminaareihin ja eri työ- ja valmisteluryhmien työhön sekä välittämällä tietoa, näin hyödyntäen verkoston osaamista yhteisessä kehittämistyössä
- toteuttaa omalta osaltaan Suomen matkailustrategian vuoteen 2020 toimenpidesuosituksia ja maaseutupolitiikan valtakunnallisia linjauksia mm. suunnittelemalla ja kokoamalla teemakohtaisia valtakunnallisia kehittämisohjelmia sekä sparraamalla alueellista hanketyötä
- osallistuu kansainväliseen maaseutumatkailua koskevaan keskusteluun mm. Eurogites-järjestön verkostoa hyödyntäen
- toimii asiantuntijana maaseudun matkailun kentässä mm. kansallisten OutdoorsFinland- ja Kylämatkailuhankkeiden sekä laajempien alueellisten hankkeiden suunnittelussa ja ohjausryhmätyöskentelyssä
- toimii Kansallisen metsäohjelman yhtenä työryhmänä

2. Pitkän tähtäimen maaseudun matkailun kehittämisohjelman laadinta

Eri strategioissa, periaatepäätöksissä ja ohjelmissa on nostettu maaseudun matkailua koskevia kehittämistarpeita esille. Vuonna 2007 laadittiin maaseudun matkailun tulevaisuus 2020 –linjaukset, jotka mm. vaativat jo päivitystä. Laadittavan kehittämisohjelman tavoitteena on selkeyttää ja parantaa maaseudun matkailutoiminnan kokonaiskuvaa, nostaa esille maaseudun matkailun tärkeys maaseutupolitiikkaan ja eri sektoripolitiikkojen sekä näissä toimivien tahojen työlisterille nykyistä paremmin, vahvistaa verkoston toimintaa, tunnistaa tutkimuksen, innovaatiotoiminnan, kehittämisen ja elinkeinopolitiikan aukkokohtat sekä vauhdittaa niitä koskevien toimenpiteiden toteutumista.

Matkailun teemaryhmä

- vastaa pitkän tähtäimen kehittämisohjelman laadinnasta, ja ohjelman valmistuttua aloittaa omalta osaltaan toimenpiteiden toteuttamisen
- valmistelee ja lobbaa sisältöjä mm. luontomatkailuun liittyen, joita hyödynnetään uuden ohjelmakauden valmistelussa
- valmistelee yhteistyössä tarvittavat valtakunnalliset kehittämisohjelmat kuten kestävä maaseutumatkailu ja ruoka osana matkailua
- etsii keinoja ja kokoaa välineitä, jotta olemassa olevat kehittämisrahat käytetään tehokkaammin yhteisesti sovittujen ja relevanttien toimenpiteisiin

3. Kehittämistoiminnassa tarvittavan tiedon kokoaminen, tuottaminen ja välittäminen

Teemaryhmän keskeinen tehtävä on tiedon välittäminen maaseudun matkailusta ja maaseudun kehittämisestä sekä elinkeinolle että kehittäjätaidoilla. Lisäksi maaseudun matkailun laajasta kirjosta johtuen maaseutumatkailuyritysten toiminnan kehittymisen seuranta on ollut lähes mahdotonta. Vertailtavan tiedon saanti muista maista on ollut haastavaa.

Matkailun teemaryhmä

- julkaisee MaaseutuMatkailu –lehteä ja tiedotetta sähköisenä,
- pitää yllä ja kehittää nettisivuja, Facebookia, blogia
- kirjoittaa artikkeleita alan julkaisuihin,
- pitää kehittäjiä ja rahoittajia ajan tasalla tiedottamalla ja järjestämällä keskustelutilaisuuksia,
- teetättää tarvittavia selvityksiä ja tutkimuksia, opinnäyte- ja lopputöitä
- järjestää koulutus- ja tiedotustilaisuuksia sekä kansallisia seminaareja (kansalliset yrittäjäseminaarit sekä kehittäjätilaisuudet).
- tukee asiantuntijana, omien verkostojensa kautta useiden tahojen yhteistyönä (vastuutahona Itä-Suomen yliopiston Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitos) valmistuneen tiedonkeruujärjestelmän valtakunnallistamista ja tietojen hyödyntämistä maaseudun matkailun kehittämis- ja edistämistoiminnassa
- osallistuu Eurogitesin Euroopan-laajuiseen tiedonkeruuseen.

Toimikausi ja resurssit

Teemaryhmän toimikausi on 2012–2014. Sen perustyöhön haetaan 100 % rahoitusta vuosittain valtakunnallisista maaseudun tutkimus- ja kehittämishankevaroista (2012- TEM). Toimista vastaa päätoiminen sihteeri/projektipäällikkö, 1 htv. Vuosittainen rahoitustarve on noin 135 000 euroa.

Teemaryhmän jäsenet toimivat aktiivisesti oman toimensa ohella edistäen yhdessä sovittuja asiakokonaisuuksia. Teemaryhmän työskentelyssä käytetään yhä enemmän sähköisiä kanavia. Matkailun teemaryhmä tekee aktiivisesti yhteistyötä YTR-verkoston ja muiden teemaryhmien kanssa yhteisillä maaseutupoliittisesti relevantteilla osa-alueilla. Teemaryhmä kutsuu myös koolle tarvittavia asiantuntijajyöryryhmiä. Matkailun teemaryhmän työtapaan kuuluu lisäksi yhdyshenkilöiden ja muiden asiantuntijoiden (kuten ruoka, kulttuuri, luontotutkimus, kalastusmatkailu, mökkimatkailu) kutsuminen sen kokouksiin.

Teemaryhmän kokoonpano

puheenjohtaja Reijo Martikainen, ylitarkastaja, Maaseutuvirasto
erityisasiantuntija Nina Vesterinen

Jäsenet:

Kimmo Aalto, asiantuntija MTK, Lomalaidun ry
Harri Ahlgren, ylitarkastaja, TEM/alueiden kehittäminen
Liisa Hentinen, kehityspäällikkö, Matkailun edistämiskeskus MEK
Antti Honkanen, professori, johtaja, Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitos, Itä-Suomen yliopisto
Lea Häyhä/Pauli Santala, matkailun erityisasiantuntija, TEM/innovaatio-osasto
Ulla Jussila, toimitusjohtaja, Etelä-Pohjanmaan Matkailu Oy
Miia Nätti, kehityspäällikkö, Maa- ja kotitalousnaisten keskus ry
Heikki Kilpelänaho, yrittäjä, Oivangin Lomakartano
Anneli Leivo, päällikkö, Metsähallitus/luonnon virkistyskäyttö
Virpi Kivinen, yrittäjä, puheenjohtaja, Suomen maaseutumatkailuyrittäjät ry
Maritta Lindqvist, toiminnanjohtaja, Ravakka ry
Anne Mattero, neuvotteleva virkamies, Opetus- ja kulttuuriministeriö
Ville Schildt, neuvotteleva virkamies, MMM
Maria Tigerstedt, yrittäjä, Suomen viiniryttäjät ry
n.n ohjelmapalvelujen/maaseutumatkailun toimialapäällikkö, ELY-keskus, nimetään myöhemmin

Taustaa yleisesti maaseudun matkailuun

M **Suomen maaseudun matkailun visio vuoteen 2020**

Suomen maaseutu on houkutteleva ja helposti saavutettava työ- ja vapaa-ajan matkailun toimintaympäristö, jossa pienyritykset, erityisesti perheyrietykset, menestyvät tarjoamalla kestäväällä tavalla toteutettuja elämyksiä eri vuodenaikoina hyödyntäen puhdasta luontoa, suomalaista kulttuuria ja palveluosaamista. Matkailu on merkittävä maaseudun työllistäjä ja hyvinvoinnin luoja.

M **Maaseudun matkailun tavoitetila vuonna 2020**

- Kasvavat, kilpailukykyiset, jatkuvasti uudistuvat, ammattimaisesti ympärivuotista toimintaa harjoittavat matkailuyritykset ovat merkittäviä maaseudun työllistäjiä ja hyvinvoinnin luoja.
- Vetovoimaisia, korkealaatuisia ja helposti saavutettavia sekä sähköisiä jakelukanavia pitkin ostettavia matkailutuotteita ja -palveluja on tarjolla kansainvälisille ja kotimaisille matkailijoille.
- Matkailualan kannattava voimakas kasvu on saatu ulkomailta, mutta kotimaanmatkailu on alan perusta.
- Toimintatapana on tuloksellinen verkostomainen, hallinto- ja aluerajat ylittävä, ennakoiva ja pitkäntähtäimen matkailun kehittäminen.

M **Pitkántähtäimen toimenpiteet**

Vision saavuttamiseksi tulee kehittää kestävää maaseudun matkailusektoria yritysten kasvun ja kehittymisen sekä verkostojen ja osaamisen vahvistamisen kautta. Tueksi tarvitaan tutkimustietoa ja toimintaa tukeva infrastruktuuri. Maaseutumatkailun kansainvälisen näkyvyyden lisääminen yhteishankkeiden ja sosiaalisen median avulla on ensi arvoisen tärkeää. Toimialan kehittymistä yleisistä elinkeinopoliittisista lähtökohdista erityisesti verotukselliset näkökulmat ja saavutettavuus huomioiden tulee edistää.